

**Convenció sobre els drets de les persones
amb discapacitat i protocol facultatiu**

Nacions Unides

Convenció sobre els drets de les persones amb discapacitat

Preàmbul

Els estats part en aquesta convenció,

a) Recordant els principis de la Carta de les Nacions Unides que proclamen que la llibertat, la justícia i la pau al món tenen per base el reconeixement de la dignitat i el valor inherents i dels drets iguals i inalienables de tots els membres de la família humana;

b) Reconeixent que les Nacions Unides, en la Declaració Universal de Drets Humans i en els pactes internacionals de drets humans, han reconegut i proclamat que tota persona té els drets i les llibertats enunciats en aquests instruments, sense distinció de cap índole;

c) Reafirmant la universalitat, indivisibilitat, interdependència i interrelació de tots els drets humans i llibertats fonamentals, així com la necessitat de garantir que les persones amb discapacitat els exerceixin plenament i sense discriminació;

d) Recordant el Pacte internacional de drets econòmics, socials i culturals, el Pacte internacional de drets civils i polítics, la Convenció internacional sobre l'eliminació de totes les formes de discriminació racial, la Convenció sobre l'eliminació de totes les formes de discriminació contra la dona, la Convenció contra la tortura i altres tractes o penes cruels, inhumanes o degradants, la Convenció sobre els drets del nen i la Convenció internacional sobre la protecció dels drets de tots els treballadors migratoris i dels seus familiars;

e) Reconeixent que la discapacitat és un concepte que evoluciona i que resulta de la interacció entre les persones amb deficiències i les barreres degudes a l'actitud i a l'entorn que eviten la seva participació plena i efectiva en la societat, en igualtat de condicions amb les altres;

f) Reconeixent la importància que revesteixen els principis i les directrius de política que figuren en el Programa d'acció mundial per als impedits i en les Normes uniformes sobre la igualtat d'oportunitats per a les persones amb discapacitat com a factor en la promoció, la formulació i l'avaluació de normes, plans, programes i mesures a escala nacional, regional i internacional destinats a donar més igualtat d'oportunitats a les persones amb discapacitat;

g) Destacant la importància d'incorporar les qüestions relatives a la discapacitat com a part integrant de les estratègies pertinents de desenvolupament sostenible;

h) Reconeixent també que la discriminació contra qualsevol persona per raó de la seva discapacitat constitueix una vulneració de la dignitat i el valor inherents de l'ésser humà;

i) Reconeixent a més la diversitat de les persones amb discapacitat;

j) Reconeixent la necessitat de promoure i protegir els drets humans de totes les persones amb discapacitat, incloses aquelles que necessiten un suport més intens;

k) Observant amb preocupació que, malgrat aquests instruments i activitats, les persones amb discapacitat segueixen trobant barreres per participar en igualtat de condicions amb les altres en la vida social i que se segueixen vulnerant els seus drets humans en totes les parts del món;

l) Reconeixent la importància de la cooperació internacional per millorar les condicions de vida de les persones amb discapacitat a tots els països, en particular als països en desenvolupament;

m) Reconeixent el valor de les contribucions que fan i poden fer les persones amb discapacitat al benestar general i a la diversitat de les seves comunitats, i que la promoció del ple gaudi dels drets humans i les llibertats fonamentals per a les persones amb discapacitat i de la seva plena participació tindrà com a resultat un major sentit de pertinença d'aquestes

persones i uns avanços significatius en el desenvolupament econòmic, social i humà de la societat i en l'eradicació de la pobresa;

n) Reconeixent la importància que per a les persones amb discapacitat revesteix la seva autonomia i independència individual, inclosa la llibertat de prendre les seves pròpies decisions;

o) Considerant que les persones amb discapacitat han de tenir l'oportunitat de participar activament en els processos d'adopció de decisions sobre polítiques i programes, inclosos els que els afecten directament;

p) Preocupats per la situació difícil en què es troben les persones amb discapacitat que són víctimes de múltiples o agreujades formes de discriminació per motius de raça, color, sexe, idioma, religió, opinió política o de qualsevol altra índole, origen nacional, ètnic, indígena o social, patrimoni, naixement, edat o qualsevol altra condició;

q) Reconeixent que les dones i les nenes amb discapacitat solen estar exposades a més risc, dins i fora de la llar, de violència, lesions o abús, abandó o tracte negligent, maltractaments o explotació;

r) Reconeixent també que els nens i les nenes amb discapacitat han de gaudir plenament de tots els drets humans i les llibertats fonamentals en igualtat de condicions amb els altres nens i nenes, i recordant les obligacions que sobre aquest tema van assumir els estats part en la Convenció sobre els drets de l'infant;

s) Subratllant la necessitat d'incorporar una perspectiva de gènere en totes les activitats destinades a promoure el ple gaudi dels drets humans i les llibertats fonamentals per les persones amb discapacitat;

t) Destacant el fet que la majoria de les persones amb discapacitat viuen en condicions de pobresa i reconeixent, en relació amb aquest tema, la necessitat fonamental de mitigar els efectes negatius de la pobresa en les persones amb discapacitat;

u) Tenint present que, per aconseguir la plena protecció de les persones amb discapacitat, especialment durant els conflictes armats i l'ocupació estrangera, és indispensable que es donin condicions de pau i seguretat basades en el ple respecte dels propòsits i principis de la Carta de les Nacions Unides i es respectin els instruments vigents en matèria de drets humans;

v) Reconeixent la importància de l'accessibilitat a l'entorn físic, social, econòmic i cultural, a la salut i l'educació, i a la informació i les comunicacions, perquè les persones amb discapacitat puguin gaudir plenament de tots els drets humans i les llibertats fonamentals;

w) Conscients que les persones que tenen obligacions respecte a altres persones i a la comunitat a la qual pertanyen tenen la responsabilitat de procurar per tots els mitjans que es promoguin i respectin els drets reconeguts en la Carta internacional de drets humans;

x) Convençuts que la família és la unitat col·lectiva natural i fonamental de la societat i té dret a rebre protecció d'aquesta i de l'Estat, i que les persones amb discapacitat i els seus familiars han de rebre la protecció i l'assistència necessàries perquè les famílies puguin contribuir al fet que les persones amb discapacitat gaudeixin dels seus drets plenament i en igualtat de condicions;

y) Convençuts que una convenció internacional àmplia i integral per promoure i protegir els drets i la dignitat de les persones amb discapacitat contribuirà significativament a pal·liar el profund desavantatge social de les persones amb discapacitat i fomentarà la seva participació, amb igualtat d'oportunitats, en els àmbits civil, polític, econòmic, social i cultural, tant als països en desenvolupament com en els desenvolupats;

Convenen en el següent:

Article 1

Propòsit

El propòsit d'aquesta convenció és promoure, protegir i assegurar el gaudi ple i en condicions d'igualtat de tots els drets humans i llibertats fonamentals per totes les persones amb discapacitat, i promocionar el respecte de la seva dignitat inherent.

Dins les persones amb discapacitat s'hi inclouen les que tenen deficiències físiques, mentals, intel·lectuals o sensorials a llarg termini que, en interactuar amb diverses barreres, poden impedir la seva participació plena i efectiva en la societat, en igualtat de condicions amb les altres.

Article 2

Definicions

A les finalitats d'aquesta convenció:

El concepte *comunicació* inclou els llenguatges, la visualització de textos, el Braille, la comunicació tàctil, els macrotipus, els dispositius multimèdia de fàcil accés, així com el llenguatge escrit, els sistemes auditius, el llenguatge senzill, els mitjans de veu digitalitzada i altres maneres, mitjans i formats augmentatius o alternatius de comunicació, incloses la tecnologia de la informació i les comunicacions de fàcil accés;

Per *llenguatge* s'entén 'tant el llenguatge oral com la llengua de senyals i altres formes de comunicació no verbal';

Per *discriminació per motius de discapacitat* s'entén 'qualsevol distinció, exclusió o restricció per motius de discapacitat que tingui el propòsit o l'efecte d'obstaculitzar o deixar sense efecte el reconeixement, el gaudi o l'exercici, en igualtat de condicions, de tots els drets humans i llibertats fonamentals en els àmbits polític, econòmic, social, cultural, civil o d'un altre tipus'. Inclou totes les formes de discriminació, entre d'altres, la denegació d'ajustos raonables;

Per *ajustos raonables* s'entén 'les modificacions i adaptacions necessàries i adequades que no imposin una càrrega desproporcionada o indeguda, quan siguin necessàries en un cas particular, per garantir a les persones amb discapacitat el gaudi o l'exercici, en igualtat de condicions amb les altres, de tots els drets humans i llibertats fonamentals';

Per *disseny universal* s'entén 'el disseny de productes, entorns, programes i serveis que puguin utilitzar totes les persones, tant com sigui possible, sense necessitat d'adaptació ni disseny especialitzat'. El disseny universal no ha d'excloure les ajudes tècniques per a grups particulars de persones amb discapacitat quan sigui necessari.

Article 3

Principis generals

Els principis de la convenció són:

- a) El respecte de la dignitat inherent, l'autonomia individual, inclosa la llibertat de prendre les pròpies decisions, i la independència de les persones;
- b) La no-discriminació;
- c) La participació i la inclusió plenes i efectives a la societat;
- d) El respecte per la diferència i l'acceptació de les persones amb discapacitat com a part de la diversitat i la condició humanes;
- e) La igualtat d'oportunitats;
- f) L'accessibilitat;
- g) La igualtat entre l'home i la dona;
- h) El respecte a l'evolució de les facultats dels nens i les nenes amb discapacitat i al seu dret a preservar la seva identitat.

Article 4

Obligacions generals

1. Els estats part es comprometen a assegurar i promoure el ple exercici de tots els drets humans i les llibertats fonamentals de les persones amb discapacitat sense cap discriminació per motius de discapacitat. Amb aquest fi, els estats part es comprometen a:

a) Adoptar totes les mesures legislatives, administratives i d'una altra índole que siguin pertinents per fer efectius els drets reconeguts en aquesta convenció;

b) Prendre totes les mesures pertinents, incloses mesures legislatives, per modificar o derogar lleis, reglaments, costums i pràctiques existents que constitueixin discriminació contra les persones amb discapacitat;

c) Tenir en compte, en totes les polítiques i tots els programes, la protecció i promoció dels drets humans de les persones amb discapacitat;

d) Abstenir-se d'actes o pràctiques que siguin incompatibles amb aquesta convenció i vetllar perquè les autoritats i institucions públiques actuïn conforme al que s'hi disposa;

e) Prendre totes les mesures pertinents perquè cap persona, organització o empresa privada discrimini per motius de discapacitat;

f) Emprendre o promoure la investigació i el desenvolupament de béns, serveis, equips i instal·lacions de disseny universal, conformement a la definició de l'article 2 d'aquesta convenció, que requereixin menys adaptació i menys cost per satisfer les necessitats específiques de les persones amb discapacitat, fomentar-ne la disponibilitat i l'ús, i promoure el disseny universal en l'elaboració de normes i directrius;

g) Emprendre o promoure la investigació i el desenvolupament, i fomentar la disponibilitat i l'ús de noves tecnologies, incloses les tecnologies de la informació i les comunicacions, les ajudes per a la mobilitat, els dispositius tècnics i les tecnologies de suport adequats per a les persones amb discapacitat, i donar prioritat a les que tenen un preu assequible;

h) Proporcionar informació que sigui accessible a les persones amb discapacitat sobre ajudes a la mobilitat, dispositius tècnics i tecnologies de suport, incloses noves tecnologies, així com altres formes d'assistència i serveis i instal·lacions de suport;

i) Promoure la formació dels professionals i el personal que treballen amb persones amb discapacitat respecte dels drets reconeguts en aquesta convenció, a fi de prestar millor l'assistència i els serveis garantits per aquests drets.

2. Pel que fa als drets econòmics, socials i culturals, els estats part es comprometen a adoptar mesures fins al màxim dels seus recursos disponibles i, quan sigui necessari, en el marc de la cooperació internacional per aconseguir progressivament el ple exercici d'aquests drets, sense perjudici de les obligacions previstes en aquesta convenció que siguin aplicables immediatament en virtut del dret internacional.

3. En l'elaboració i l'aplicació de legislació i polítiques per fer efectiva aquesta convenció, i en altres processos d'adopció de decisions sobre qüestions relacionades amb les persones amb discapacitat, els estats part han de fer les consultes necessàries i col·laborar activament amb les persones amb discapacitat, inclosos els nens i les nenes amb discapacitat, a través de les organitzacions que les representen.

4. Res del que es disposa en aquesta convenció afectarà les disposicions que puguin facilitar, en gran mesura, l'exercici dels drets de les persones amb discapacitat i que puguin figurar en la legislació d'un estat part o en el dret internacional que hi estigui en vigor. No s'han de restringir ni derogar cap dels drets humans ni les llibertats fonamentals reconeguts o existents en els estats part en aquesta convenció de conformitat amb la llei, les convencions i els convenis, els reglaments o el costum amb el pretext que en aquesta convenció no es reconeixin aquests drets o llibertats o es reconeixin en menor mesura.

5. Les disposicions d'aquesta convenció s'aplicaran a totes les parts dels estats federals sense limitacions ni excepcions.

Article 5

Igualtat i no-discriminació

1. Els estats part reconeixen que totes les persones són iguals davant la llei i en virtut d'aquesta, i que tenen dret a la protecció legal igual i a beneficiar-se de la llei en igual mesura sense discriminació alguna.

2. Els estats part han de prohibir tota discriminació per motius de discapacitat i han de garantir a totes les persones amb discapacitat protecció legal igual i efectiva contra la discriminació per qualsevol motiu.

3. A fi de promoure la igualtat i eliminar la discriminació, els estats part han d'adoptar totes les mesures pertinents per assegurar la realització d'ajustos raonables.

4. No s'han de considerar discriminatòries, en virtut d'aquesta convenció, les mesures específiques que siguin necessàries per accelerar o aconseguir la igualtat de fet de les persones amb discapacitat.

Article 6

Dones amb discapacitat

1. Els estats part reconeixen que les dones i nenes amb discapacitat estan subjectes a múltiples formes de discriminació i, en aquest sentit, han d'adoptar mesures per assegurar que puguin gaudir de tots els drets plenament i en igualtat de condicions.

2. Els estats part han de prendre totes les mesures pertinents per assegurar el ple desenvolupament, avançament i potenciació de la dona, amb el propòsit de garantir-li l'exercici i el gaudi dels drets humans i les llibertats fonamentals establerts en aquesta convenció.

Article 7

Nens i nenes amb discapacitat

1. Els estats part han de prendre totes les mesures necessàries per assegurar que tots els nens i les nenes amb discapacitat gaudeixin plenament de tots els drets humans i llibertats fonamentals en igualtat de condicions amb els altres nens i nenes.

2. En totes les activitats relacionades amb els nens i les nenes amb discapacitat, una consideració primordial ha de ser la protecció de l'interès superior de l'infant.

3. Els estats part han de garantir que els nens i les nenes amb discapacitat tinguin dret a expressar la seva opinió lliurement sobre totes les qüestions que els afectin, opinió que s'ha de considerar degudament tenint en compte la seva edat i maduresa, en igualtat de condicions amb els altres nens i nenes, i a rebre assistència apropiada d'acord amb la seva discapacitat i edat per poder exercir aquest dret.

Article 8

Presa de consciència

1. Els estats part es comprometen a adoptar mesures immediates, efectives i pertinents per:

a) Sensibilitzar la societat, fins i tot en l'àmbit familiar, perquè prengui consciència de la situació de les persones amb discapacitat i fomentar el respecte dels drets i la dignitat d'aquestes persones;

b) Lluitar contra els estereotips, els prejudicis i les pràctiques nocives que es creen envers les persones amb discapacitat, inclosos els que es basen en el gènere o l'edat, en tots els àmbits de la vida;

c) Promoure la presa de consciència de les capacitats i les aportacions de les persones amb discapacitat.

2. Les mesures per assolir aquest fi inclouen:

- a) Posar en marxa i mantenir campanyes efectives de sensibilització pública destinades a:
 - i) Fomentar actituds receptives envers els drets de les persones amb discapacitat;
 - ii) Promoure percepcions positives i més consciència social envers les persones amb discapacitat;
 - iii) Promocionar el reconeixement de les capacitats, els mèrits i les habilitats de les persones amb discapacitat i de les seves aportacions en relació amb el lloc de treball i el mercat laboral;
- b) Fomentar en tots els nivells del sistema educatiu, fins i tot entre tots els nens i les nenes des d'una edat primerenca, el respecte pels drets de les persones amb discapacitat;
- c) Encoratjar a tots els òrgans dels mitjans de comunicació a difondre una imatge de les persones amb discapacitat que sigui compatible amb el propòsit d'aquesta convenció;
- d) Promoure programes de formació sobre sensibilització que tinguin en compte les persones amb discapacitat i els seus drets.

Article 9

Accessibilitat

1. A fi que les persones amb discapacitat puguin viure independentment i participar plenament en tots els aspectes de la vida, els estats part han d'adoptar mesures pertinents per assegurar l'accés de les persones amb discapacitat, en igualtat de condicions amb les altres, a l'entorn físic, el transport, la informació i les comunicacions, inclosos els sistemes i les tecnologies de la informació i les comunicacions, i a altres serveis i instal·lacions oberts al públic o d'ús públic, tant en zones urbanes com en rurals. Aquestes mesures, que inclouran la identificació i l'eliminació d'obstacles i barreres d'accés, s'han d'aplicar, entre d'altres, a:

- a) Els edificis, les vies públiques, el transport i altres instal·lacions exteriors i interiors com ara escoles, habitatges, instal·lacions mèdiques i llocs de treball;
- b) Els serveis d'informació, comunicacions i d'un altre tipus, inclosos els serveis electrònics i d'emergència.

2. Els estats part també han d'adoptar les mesures pertinents per:

- a) Desenvolupar, promulgar i supervisar l'aplicació de normes mínimes i directrius sobre l'accessibilitat de les instal·lacions i els serveis oberts al públic o d'ús públic;
- b) Assegurar que les entitats privades que proporcionen instal·lacions i serveis oberts al públic o d'ús públic tinguin en compte tots els aspectes de la seva accessibilitat per a les persones amb discapacitat;
- c) Oferir formació a totes les persones involucrades en els problemes d'accessibilitat amb què s'enfronten les persones amb discapacitat;
- d) Dotar als edificis i altres instal·lacions obertes al públic de senyalització en Braille i en formats de fàcil lectura i comprensió;
- e) Oferir formes d'assistència humana o animal i intermediaris, inclosos guies, lectors i intèrprets professionals de la llengua de senyals, per facilitar l'accés a edificis i altres instal·lacions obertes al públic;
- f) Promoure altres formes adequades d'assistència i suport a les persones amb discapacitat per assegurar-ne l'accés a la informació;

g) Promoure l'accés de les persones amb discapacitat als nous sistemes i tecnologies de la informació i les comunicacions, inclosa Internet;

h) Promoure des d'un principi el disseny, el desenvolupament, la producció i la distribució de sistemes i tecnologies de la informació i les comunicacions accessibles per disposar d'aquests sistemes i tecnologies a un cost menor.

Article 10

Dret a la vida

Els estats part reafirmen el dret inherent a la vida de tots els éssers humans i, en aquest sentit, han d'adoptar totes les mesures necessàries per garantir el gaudi efectiu d'aquest dret per les persones amb discapacitat en igualtat de condicions amb les altres.

Article 11

Situacions de risc i emergències humanitàries

Els estats part han d'adoptar, en virtut de les responsabilitats que els corresponen d'acord amb el dret internacional, i en concret el dret internacional humanitari i el dret internacional dels drets humans, totes les mesures necessàries per garantir la seguretat i la protecció de les persones amb discapacitat en situacions de risc, incloses situacions de conflicte armat, emergències humanitàries i desastres naturals.

Article 12

Igual reconeixement com a persona davant la llei

1. Els estats part reafirmen que les persones amb discapacitat tenen dret a tot arreu al reconeixement de la seva personalitat jurídica.

2. Els estats part reconeixen que les persones amb discapacitat tenen capacitat jurídica en igualtat de condicions amb les altres en tots els aspectes de la vida.

3. Els estats part han d'adoptar les mesures pertinents per proporcionar a les persones amb discapacitat accés al suport que puguin necessitar en l'exercici de la seva capacitat jurídica.

4. Els estats part han d'assegurar que en totes les mesures relatives a l'exercici de la capacitat jurídica es proporcionin salvaguardes adequades i efectives per impedir els abusos de conformitat amb el dret internacional en matèria de drets humans. Aquestes salvaguardes han d'assegurar que les mesures relatives a l'exercici de la capacitat jurídica respectin els drets, la voluntat i les preferències de la persona, que no hi hagi conflicte d'interessos ni influència indeguda, que siguin proporcionals i adaptades a les circumstàncies de la persona, que s'apliquin en el termini més curt possible i que estiguin subjectes a exàmens periòdics fets per una autoritat o un òrgan judicial competent, independent i imparcial. Les salvaguardes han de ser proporcionals al grau en què aquestes mesures afectin els drets i els interessos de les persones.

5. Sense perjudici del que es disposa en aquest article, els estats part han de prendre totes les mesures que siguin pertinents i efectives per garantir el dret de les persones amb discapacitat, en igualtat de condicions amb les altres, a ser propietàries i heretar béns, controlar els seus propis assumptes econòmics i tenir accés en igualtat de condicions a préstecs bancaris, hipoteques i altres modalitats de crèdit financer, i han de vetllar perquè les persones amb discapacitat no siguin privades dels seus béns de manera arbitrària.

Article 13

Accés a la justícia

1. Els estats part han d'assegurar que les persones amb discapacitat tinguin accés a la justícia en igualtat de condicions amb les altres, fins i tot mitjançant ajustos de procediment i adequats a l'edat, per facilitar l'acompliment de les funcions efectives d'aquestes persones com a

participants directes i indirectes, inclosa la declaració com a testimonis, en tots els procediments judicials, amb inclusió de l'etapa d'investigació i altres etapes preliminars.

2. A fi d'assegurar que les persones amb discapacitat tinguin accés efectiu a la justícia, els estats part han de promoure la capacitat adequada dels qui treballen a l'Administració de justícia, inclòs el personal policial i penitenciari.

Article 14

Llibertat i seguretat de la persona

1. Els estats part han d'assegurar que les persones amb discapacitat, en igualtat de condicions amb les altres:

a) Gaudeixin del dret a la llibertat i seguretat de la persona;

b) No es vegin privades de la seva llibertat il·legalment o arbitràriament i que qualsevol privació de llibertat estigui d'acord amb la llei, i que l'existència d'una discapacitat no justifiqui en cap cas una privació de la llibertat.

2. Els estats part han d'assegurar que les persones amb discapacitat que es vegin privades de la seva llibertat pel que fa a un procés tinguin, en igualtat de condicions amb les altres, dret a garanties de conformitat amb el dret internacional dels drets humans i a ser tractades d'acord amb els objectius i principis d'aquesta convenció, inclosa la realització d'ajustos raonables.

Article 15

Protecció contra la tortura i altres tractes o penes cruels, inhumanes o degradants

1. Cap persona pot ser sotmesa a tortura o a altres tractes o penes cruels, inhumanes o degradants. En particular, ningú no pot ser sotmès a experiments mèdics o científics sense el seu lliure consentiment.

2. Els estats part han de prendre totes les mesures de caràcter legislatiu, administratiu, judicial o d'una altra índole que siguin efectives per evitar que les persones amb discapacitat, en igualtat de condicions amb les altres, siguin sotmeses a tortures o a altres tractes o penes cruels, inhumanes o degradants.

Article 16

Protecció contra l'explotació, la violència i l'abús

1. Els estats part han d'adoptar totes les mesures de caràcter legislatiu, administratiu, social, educatiu i d'una altra índole que siguin pertinents per protegir les persones amb discapacitat, tant en la seva llar com fora d'aquesta, de totes les formes d'explotació, violència i abús, inclosos els aspectes relacionats amb el gènere.

2. Els estats part han d'adoptar també totes les mesures pertinents per impedir qualsevol forma d'explotació, violència i abús, i han d'assegurar, entre d'altres, que hi hagi formes adequades d'assistència i suport que tinguin en compte el gènere i l'edat per a les persones amb discapacitat i els seus familiars i cuidadors, fins i tot han de proporcionar informació i educació sobre la manera de prevenir, reconèixer i denunciar els casos d'explotació, violència i abús. Els estats part han d'assegurar que els serveis de protecció tinguin en compte l'edat, el gènere i la discapacitat.

3. A fi d'impedir que es produeixin casos d'explotació, violència i abús, els estats part han d'assegurar que tots els serveis i programes dissenyats per servir a les persones amb discapacitat els supervisin efectivament autoritats independents.

4. Els estats part han de prendre totes les mesures pertinents per promoure la recuperació física, cognitiva i psicològica, la rehabilitació i la reintegració social de les persones amb discapacitat que siguin víctimes de qualsevol forma d'explotació, violència o abús, fins i tot mitjançant la prestació de serveis de protecció. La recuperació i la integració s'han de fer en un

entorn que sigui favorable per a la salut, el benestar, l'autoestima, la dignitat i l'autonomia de la persona, i que tinguin en compte les necessitats específiques del gènere i l'edat.

5. Els estats part han d'adoptar legislació i polítiques efectives, incloses legislació i polítiques centrades en la dona i en la infància, per assegurar que es detecten, s'investiguen i, si escau, es jutgen els casos d'explotació, violència i abús contra les persones amb discapacitat.

Article 17 Protecció de la integritat personal

Tota persona amb discapacitat té dret que es respecti la seva integritat física i mental en igualtat de condicions amb les altres.

Article 18 Llibertat de desplaçament i nacionalitat

1. Els estats part han de reconèixer el dret de les persones amb discapacitat a la llibertat de desplaçament, a la llibertat per triar la seva residència i una nacionalitat, en igualtat de condicions amb les altres, fins i tot han d'assegurar que les persones amb discapacitat:

a) Tinguin dret a adquirir i canviar una nacionalitat i a no ser privades de la seva arbitràriament o per motius de discapacitat;

b) No siguin privades, per motius de discapacitat, de la seva capacitat per obtenir, posseir i utilitzar documentació relativa a la seva nacionalitat o una altra documentació d'identificació, o per utilitzar procediments pertinents, com el procediment d'immigració, que puguin ser necessaris per facilitar l'exercici del dret a la llibertat de desplaçament;

c) Tinguin llibertat per sortir de qualsevol país, inclòs el propi;

d) No es vegin privades, arbitràriament o per motius de discapacitat, del dret a entrar al seu propi país.

2. Els nens i les nenes amb discapacitat s'han d'inscriure immediatament després del seu naixement i tindran des del naixement dret a un nom, a adquirir una nacionalitat i, tant com sigui possible, a conèixer els seus pares i a ser atesos per ells.

Article 19

Dret a viure de forma independent i a ser inclòs en la comunitat

Els estats part en aquesta convenció reconeixen el dret en igualtat de condicions de totes les persones amb discapacitat a viure a la comunitat, amb opcions iguals a les de les altres, i han d'adoptar mesures efectives i pertinents per facilitar el ple gaudi d'aquest dret a les persones amb discapacitat i la seva plena inclusió i participació a la comunitat, i han d'assegurar especialment que:

a) Les persones amb discapacitat tinguin l'oportunitat de triar el seu lloc de residència i on i amb qui viure, en igualtat de condicions amb les altres, i no es vegin obligades a viure conformement a un sistema de vida específic;

b) Les persones amb discapacitat tinguin accés a una varietat de serveis d'assistència domicil·lària, residencial i altres serveis de suport de la comunitat, inclosa l'assistència personal que sigui necessària per facilitar la seva existència i la seva inclusió a la comunitat, i per evitar-ne l'aïllament o la separació;

c) Les instal·lacions i els serveis comunitaris per a la població en general estiguin a disposició, en igualtat de condicions, de les persones amb discapacitat i tinguin en compte les seves necessitats.

Article 20

Mobilitat personal

Els estats part han d'adoptar mesures efectives per assegurar que les persones amb discapacitat gaudeixin de mobilitat personal amb tanta independència com sigui possible, com ara:

- a) Facilitar la mobilitat personal de les persones amb discapacitat de la forma i en el moment que desitgin a un cost assequible;
- b) Facilitar l'accés de les persones amb discapacitat a formes d'assistència humana o animal i a intermediaris, tecnologies de suport, dispositius tècnics i ajudes per a la mobilitat de qualitat, i fins i tot posar-los a la seva disposició a un cost assequible;
- c) Oferir a les persones amb discapacitat i al personal especialitzat que treballi amb aquestes persones capacitació en habilitats relacionades amb la mobilitat;
- d) Encoratjar les entitats que fabriquen ajudes per a la mobilitat, dispositius i tecnologies de suport a tenir en compte tots els aspectes de la mobilitat de les persones amb discapacitat.

Article 21

Llibertat d'expressió i d'opinió i accés a la informació

Els estats part han d'adoptar totes les mesures pertinents perquè les persones amb discapacitat puguin exercir el dret a la llibertat d'expressió i opinió, inclosa la llibertat de recaptar, rebre i facilitar informació i idees en igualtat de condicions amb les altres i mitjançant qualsevol forma de comunicació que triïn d'acord amb la definició de l'article 2 d'aquesta convenció, com ara:

- a) Facilitar a les persones amb discapacitat informació adreçada al públic en general, de manera oportuna i sense cost addicional, en formats accessibles i amb les tecnologies adequades als diferents tipus de discapacitat;
- b) Acceptar i facilitar la utilització de la llengua de senyals, el Braille, les maneres, els mitjans i els formats augmentatius i alternatius de comunicació i totes les altres maneres, mitjans i formats de comunicació accessibles que triïn les persones amb discapacitat en les seves relacions oficials;
- c) Encoratjar les entitats privades que prestin serveis al públic en general, fins i tot mitjançant Internet, a proporcionar informació i serveis en formats que les persones amb discapacitat puguin utilitzar i als quals tinguin accés;
- d) Encoratjar els mitjans de comunicació, inclosos els que subministren informació mitjançant Internet, a fer que els seus serveis siguin accessibles a les persones amb discapacitat;
- e) Reconèixer i promoure la utilització de llengües de senyals.

Article 22

Respecte de la privacitat

1. Cap persona amb discapacitat, independentment de quin sigui el seu lloc de residència o la seva modalitat de convivència, ha de ser objecte d'ingerències arbitràries o il·legals en la seva vida privada, família, llar, correspondència o qualsevol altre tipus de comunicació, o d'agressions il·lícites contra el seu honor i la seva reputació. Les persones amb discapacitat tenen dret a ser protegides per la llei enfront d'aquestes ingerències o agressions.

2. Els estats part han de protegir la privacitat de la informació personal i relativa a la salut i a la rehabilitació de les persones amb discapacitat en igualtat de condicions amb les altres.

Article 23

Respecte de la llar i de la família

1. Els estats part han de prendre mesures efectives i pertinents per posar fi a la discriminació contra les persones amb discapacitat en totes les qüestions relacionades amb el matrimoni, la família, la paternitat i les relacions personals, i han d'aconseguir que les persones amb discapacitat estiguin en igualtat de condicions amb les altres, per assegurar que:

a) Es reconegui el dret de totes les persones amb discapacitat en edat de contreure matrimoni a casar-se i fundar una família amb el consentiment lliure i ple dels futurs cònjuges;

b) Es respecti el dret de les persones amb discapacitat a decidir lliurement i de manera responsable el nombre de fills que volen tenir i el temps que ha de transcórrer entre un naixement i un altre, i a tenir accés a informació, educació sobre reproducció i planificació familiar apropiats a la seva edat, i que s'ofereixin els mitjans necessaris que els permetin exercir aquests drets;

c) Les persones amb discapacitat, inclosos els nens i les nenes, mantinguin la seva fertilitat, en igualtat de condicions amb les altres.

2. Els estats part han de garantir els drets i les obligacions de les persones amb discapacitat pel que fa a la custòdia, la tutela, la guarda, l'adopció de nens o institucions similars, quan aquests conceptes es recullin en la legislació nacional; en tots els casos cal vetllar al màxim per l'interès superior de l'infant. Els estats part han de prestar assistència apropiada a les persones amb discapacitat perquè puguin acomplir les seves responsabilitats en la criança dels fills.

3. Els estats part han d'assegurar que els nens i les nenes amb discapacitat tinguin els mateixos drets pel que fa a la vida en família. Per fer efectius aquests drets, i a fi de prevenir l'ocultació, l'abandó, la negligència i la segregació dels nens i les nenes amb discapacitat, els estats part han de vetllar perquè es proporcionin amb anticipació informació, serveis i suport generals als menors amb discapacitat i a les seves famílies.

4. Els estats part han d'assegurar no separar els nens i les nenes dels seus pares contra la seva voluntat, excepte quan les autoritats competents, amb subjecció a un examen judicial, determinin, de conformitat amb la llei i els procediments aplicables, que aquesta separació és necessària en l'interès superior de l'infant. En cap cas es pot separar un menor dels seus pares a causa d'una discapacitat d'aquest, de tots dos pares o d'un d'ells.

5. Els estats part faran tot el possible, quan la família immediata no pugui cuidar un nen amb discapacitat, per proporcionar atenció alternativa dins de la família extensa i, en cas que no sigui possible, dins de la comunitat en un entorn familiar.

Article 24

Educació

1. Els estats part reconeixen el dret de les persones amb discapacitat a l'educació. Amb la intenció de fer efectiu aquest dret sense discriminació i basant-se en la igualtat d'oportunitats, els estats part han d'assegurar un sistema d'educació inclusiu a tots els nivells, així com l'ensenyament al llarg de la vida, amb la intenció de:

a) Desenvolupar plenament el potencial humà i el sentit de la dignitat i l'autoestima, i reforçar el respecte pels drets humans, les llibertats fonamentals i la diversitat humana;

b) Desenvolupar al màxim la personalitat, els talents i la creativitat de les persones amb discapacitat, així com les seves aptituds mentals i físiques;

c) Fer possible que les persones amb discapacitat participin de manera efectiva en una societat lliure.

2. En fer efectiu aquest dret, els estats part han d'assegurar que:

a) Les persones amb discapacitat no quedin excloses del sistema general d'educació per motius de discapacitat, i que els nens i les nenes amb discapacitat no quedin exclosos de l'ensenyament primari gratuït i obligatori ni de l'ensenyament secundari per motius de discapacitat;

b) Les persones amb discapacitat puguin accedir a una educació primària i secundària inclusiva, de qualitat i gratuïta, en igualtat de condicions amb les altres, en la comunitat en què visquin;

c) Es facin ajustos raonables en funció de les necessitats individuals;

d) Es presti el suport necessari a les persones amb discapacitat, en el marc del sistema general d'educació, per facilitar la seva formació efectiva;

e) Es facilitin mesures de suport personalitzades i efectives en entorns que fomentin al màxim el desenvolupament acadèmic i social, de conformitat amb l'objectiu de la plena inclusió.

3. Els estats part han d'oferir a les persones amb discapacitat la possibilitat d'aprendre habilitats per a la vida i el desenvolupament socials, a fi de propiciar la seva participació plena i en igualtat de condicions en l'educació i com a membres de la comunitat. Amb aquesta finalitat, els estats part han d'adoptar les mesures pertinents, com ara:

a) Facilitar l'aprenentatge del Braille, l'escriptura alternativa, altres maneres, mitjans i formats de comunicació augmentatius o alternatius i habilitats d'orientació i de mobilitat, així com la tutoria i el suport entre iguals;

b) Facilitar l'aprenentatge de la llengua de signes i la promoció de la identitat lingüística de les persones sordes;

c) Assegurar que l'educació de les persones, i en particular els nens i les nenes cecs, sords o sordcecs, s'imparteixi en els llenguatges i els mitjans de comunicació més apropiats per a cada persona i en entorns que permetin aconseguir el seu màxim desenvolupament acadèmic i social.

4. Per contribuir a fer efectiu aquest dret, els estats part han d'adoptar les mesures pertinents per contractar mestres, inclosos mestres amb discapacitat, que estiguin qualificats en llengua de signes o Braille, i per formar professionals i personal que treballin en tots els nivells educatius. Aquesta formació inclourà la presa de consciència de la discapacitat i l'ús de maneres, mitjans i formats de comunicació augmentatius i alternatius apropiats, i de tècniques i materials educatius per donar suport a les persones amb discapacitat.

5. Els estats part han d'assegurar que les persones amb discapacitat tinguin accés general a l'educació superior, la formació professional, l'educació per a adults i l'aprenentatge durant tota la vida sense discriminació i en igualtat de condicions amb les altres. Amb aquesta finalitat, els estats part han d'assegurar que es facin ajustos raonables per a les persones amb discapacitat.

Article 25

Salut

Els estats part reconeixen que les persones amb discapacitat tenen dret a gaudir tant com sigui possible de salut sense discriminació per motius de discapacitat. Han d'adoptar també les mesures pertinents per assegurar l'accés de les persones amb discapacitat a serveis de salut que tinguin en compte les qüestions de gènere, inclosa la rehabilitació relacionada amb la salut. En particular, els estats part:

a) Han de proporcionar a les persones amb discapacitat programes i atenció a la salut gratuïts o a preus assequibles de la mateixa varietat i qualitat que s'ofereixen a les altres persones, fins

i tot en l'àmbit de la salut sexual i reproductiva, i programes de salut pública adreçats a la població;

b) Han d'oferir els serveis de salut que necessitin les persones amb discapacitat específicament a conseqüència de la seva discapacitat, incloses la seva ràpida detecció i la intervenció, quan escaigui, i també serveis destinats a prevenir i reduir al màxim l'aparició de noves discapacitats, inclosos els nens i les nenes i les persones grans;

c) Han de proporcionar aquests serveis tan a prop com sigui possible de les comunitats de les persones amb discapacitat, fins i tot a les zones rurals;

d) Han d'exigir als professionals de la salut que prestin a les persones amb discapacitat atenció de la mateixa qualitat que a les altres persones, basant-se en un consentiment lliure i informat, entre altres formes mitjançant la sensibilització sobre els drets humans, la dignitat, l'autonomia i les necessitats de les persones amb discapacitat a través de la capacitació i la promulgació de normes ètiques per a l'atenció de la salut en els àmbits públic i privat;

e) Han de prohibir la discriminació contra les persones amb discapacitat en la prestació d'assegurances de salut i de vida quan aquestes estiguin permeses en la legislació nacional, i han de vetllar perquè aquestes assegurances es prestin de manera justa i raonable;

f) Han d'impedir que es neguin, de manera discriminatòria, serveis de salut o d'atenció a la salut o aliments sòlids o líquids per motius de discapacitat.

Article 26

Habilitació i rehabilitació

1. Els estats part han d'adoptar mesures efectives i pertinents, fins i tot mitjançant el suport de persones que es trobin en les mateixes circumstàncies, perquè les persones amb discapacitat puguin aconseguir i mantenir la màxima independència, capacitat física, mental, social i vocacional, i la inclusió i participació plenes en tots els aspectes de la vida. Amb aquesta finalitat, els estats part han d'organitzar, intensificar i ampliar serveis i programes generals d'habilitació i rehabilitació, en particular en els àmbits de la salut, l'ocupació, l'educació i els serveis socials, de manera que aquests serveis i programes:

a) Comencin en l'etapa més primerenca possible i es basin en una avaluació multidisciplinària de les necessitats i capacitats de la persona;

b) Donin suport a la participació i inclusió en la comunitat i en tots els aspectes de la societat, siguin voluntaris i estiguin a disposició de les persones amb discapacitat al més a prop possible de la seva pròpia comunitat, fins i tot a les zones rurals.

2. Els estats part han de promoure el desenvolupament de formació inicial i contínua per als professionals i el personal que treballin en els serveis d'habilitació i rehabilitació.

3. Els estats part han de promocionar la disponibilitat, el coneixement i l'ús de tecnologies de suport i dispositius destinats a les persones amb discapacitat, als efectes d'habilitació i rehabilitació.

Article 27

Treball i ocupació

1. Els estats part reconeixen el dret de les persones amb discapacitat a treballar, en igualtat de condicions amb les altres; això inclou el dret a tenir l'oportunitat de guanyar-se la vida mitjançant un treball lliurement triat o acceptat en un mercat i un entorn laborals que siguin oberts, inclusivament i accessibles a les persones amb discapacitat. Els estats part han de salvaguardar i promoure l'exercici del dret al treball, fins i tot per a les persones que adquireixin una discapacitat durant l'ocupació, i han d'adoptar mesures pertinents, inclosa la promulgació de legislació, com ara:

a) Prohibir la discriminació per motius de discapacitat pel que fa a totes les qüestions relatives a qualsevol forma d'ocupació, incloses les condicions de selecció, contractació i ocupació, la continuïtat en l'ocupació, la promoció professional i unes condicions de treball segures i saludables;

b) Protegir els drets de les persones amb discapacitat, en igualtat de condicions amb les altres, a condicions de treball justes i favorables, i en particular a la igualtat d'oportunitats i de remuneració per a un treball d'igual valor, a condicions de treball segures i saludables, inclosa la protecció contra l'assetjament, i a la reparació per greuges soferts;

c) Assegurar que les persones amb discapacitat puguin exercir els seus drets laborals i sindicals en igualtat de condicions amb les altres;

d) Permetre que les persones amb discapacitat tinguin accés efectiu a programes generals d'orientació tècnica i vocacional, serveis de col·locació i formació professional i contínua;

e) Encoratjar les oportunitats d'ocupació i la promoció professional de les persones amb discapacitat al mercat laboral, i donar-les suport per a la cerca, l'obtenció, el manteniment de l'ocupació i la incorporació a aquest;

f) Promoure oportunitats empresarials, d'ocupació per compte propi, de constitució de cooperatives i d'inici d'empreses pròpies;

g) Contractar persones amb discapacitat en el sector públic;

h) Promoure l'ocupació de persones amb discapacitat en el sector privat mitjançant polítiques i mesures pertinents, que poden incloure programes d'acció afirmativa, incentius i altres mesures;

i) Vetllar perquè es facin ajustos raonables per a les persones amb discapacitat en el lloc de treball;

j) Promoure l'adquisició de persones amb discapacitat d'experiència laboral al mercat de treball obert;

k) Promoure programes de rehabilitació vocacional i professional, manteniment de l'ocupació i reincorporació al treball adreçats a persones amb discapacitat.

2. Els estats part han d'assegurar que les persones amb discapacitat no siguin sotmeses a esclavitud ni servitud i que estiguin protegides, en igualtat de condicions amb les altres, contra el treball forçós o obligatori.

Article 28

Nivell de vida adequat i protecció social

1. Els estats part reconeixen el dret de les persones amb discapacitat a un nivell de vida adequat per a elles i les seves famílies, la qual cosa inclou alimentació, vestit i habitatge adequats, i a la millora contínua de les seves condicions de vida, i han d'adoptar les mesures pertinents per salvaguardar i promoure l'exercici d'aquest dret sense discriminació per motius de discapacitat.

2. Els estats part reconeixen el dret de les persones amb discapacitat a la protecció social i a gaudir d'aquest dret sense discriminació per motius de discapacitat, i han d'adoptar les mesures pertinents per protegir i promoure l'exercici d'aquest dret, com ara:

a) Assegurar l'accés en condicions d'igualtat de les persones amb discapacitat a serveis d'aigua potable i a serveis, dispositius i assistència d'una altra índole adequats a preus assequibles per atendre les necessitats relacionades amb la seva discapacitat;

b) Assegurar l'accés de les persones amb discapacitat, en particular les dones i nenes i les persones grans amb discapacitat, a programes de protecció social i estratègies de reducció de la pobresa;

c) Assegurar l'accés de les persones amb discapacitat i de les seves famílies que visquin en situacions de pobresa a assistència de l'estat per sufragar despeses relacionades amb la seva discapacitat, inclosos capacitació, assessorament, assistència financera i serveis de cures temporals adequats;

d) Garantir l'accés de les persones amb discapacitat a programes d'habitatge públic;

e) Assegurar l'accés en igualtat de condicions de les persones amb discapacitat a programes i beneficis de jubilació.

Article 29

Participació en la vida política i pública

Els estats part han de garantir a les persones amb discapacitat els drets polítics i la possibilitat de gaudir-los en igualtat de condicions que les altres i s'han de comprometre a:

a) Assegurar que les persones amb discapacitat puguin participar plenament i efectivament en la vida política i pública en igualtat de condicions amb les altres, directament o a través de representants lliurement elegits, inclosos el dret i la possibilitat de les persones amb discapacitat a votar i a ser elegides, mitjançant:

- i) La garantia que els procediments, les instal·lacions i els materials electorals siguin adequats, accessibles i fàcils d'entendre i utilitzar;
- ii) La protecció del dret de les persones amb discapacitat a emetre el seu vot en secret en eleccions i referèndum públics sense intimidació, i a presentar-se efectivament com a candidates en les eleccions, a exercir càrrecs i qualsevol funció pública a tots els àmbits de govern, mitjançant l'ús de noves tecnologies i tecnologies de suport quan escaigui;
- iii) La garantia de la lliure expressió de la voluntat de les persones amb discapacitat com a electors i, amb aquesta finalitat, quan sigui necessari i a petició d'elles, permetre que una persona de la seva elecció els presti assistència per votar;

b) Promoure activament un entorn en què les persones amb discapacitat puguin participar plenament i efectivament en la direcció dels assumptes públics, sense discriminació i en igualtat de condicions amb les altres, i fomentar la seva participació en els assumptes públics i, entre d'altres;

- i) La seva participació en organitzacions i associacions no governamentals relacionades amb la vida pública i política del país, incloses les activitats i l'administració dels partits polítics;
- ii) La constitució d'organitzacions de persones amb discapacitat que representin aquestes persones a escala internacional, nacional, regional i local, i la seva incorporació a aquestes organitzacions.

Article 30

Participació en la vida cultural, les activitats recreatives, l'esplai i l'esport

1. Els estats part han de reconèixer el dret de les persones amb discapacitat a participar, en igualtat de condicions amb les altres, en la vida cultural i han d'adoptar totes les mesures pertinents per assegurar que les persones amb discapacitat:

a) Tinguin accés a material cultural en formats accessibles;

b) Tinguin accés a programes de televisió, pel·lícules, teatre i altres activitats culturals en formats accessibles;

c) Tinguin accés a llocs on s'ofereixin representacions o serveis culturals com ara teatres, museus, cinemes, biblioteques i serveis turístics i, tant com sigui possible, a monuments i llocs d'importància cultural nacional.

2. Els estats part han d'adoptar les mesures pertinents perquè les persones amb discapacitat puguin desenvolupar i utilitzar el seu potencial creatiu, artístic i intel·lectual, no sols en el seu propi benefici, sinó també per a l'enriquiment de la societat.

3. Els estats part han de prendre totes les mesures pertinents, de conformitat amb el dret internacional, per assegurar que les lleis de protecció dels drets de propietat intel·lectual no constitueixin una barrera excessiva o discriminatòria per a l'accés de les persones amb discapacitat a materials culturals.

4. Les persones amb discapacitat han de tenir dret, en igualtat de condicions amb les altres, al reconeixement i al suport de la seva identitat cultural i lingüística específica, incloses la llengua de signes i la cultura dels sords.

5. A fi que les persones amb discapacitat puguin participar en igualtat de condicions amb les altres en activitats recreatives, d'esplai i esportives, els estats part han d'adoptar les mesures pertinents per:

a) Encoratjar i promoure la participació, tant com sigui possible, de les persones amb discapacitat en les activitats esportives generals a tots els nivells;

b) Assegurar que les persones amb discapacitat tinguin l'oportunitat d'organitzar i desenvolupar activitats esportives i recreatives específiques per a aquestes persones i de participar en aquestes activitats, i amb aquesta finalitat encoratjar perquè se'ls ofereixin, en igualtat de condicions amb les altres, instrucció, formació i recursos adequats;

c) Garantir que les persones amb discapacitat tinguin accés a instal·lacions esportives, recreatives i turístiques;

d) Assegurar que els nens i les nenes amb discapacitat tinguin accés, de la mateixa manera que el tenen els altres nens i nenes, a la participació en activitats lúdiques, recreatives, d'esplai i esportives, incloses les que es facin dins del sistema escolar;

e) Garantir que les persones amb discapacitat tinguin accés als serveis dels qui participen en l'organització d'activitats recreatives, turístiques, d'esplai i esportives.

Article 31

Recopilació de dades i estadístiques

1. Els estats part han de recopilar informació adequada, incloses dades estadístiques i d'investigació, que els permeti formular i implantar polítiques per aplicar aquesta convenció. En el procés de recopilació i manteniment d'aquesta informació cal:

a) Respectar les garanties legals establertes, inclosa la legislació sobre protecció de dades, a fi d'assegurar la confidencialitat i el respecte de la privacitat de les persones amb discapacitat;

b) Complir les normes acceptades internacionalment per protegir els drets humans i les llibertats fonamentals, així com els principis ètics en la recopilació i l'ús d'estadístiques.

2. La informació recopilada d'acord amb aquest article s'ha de desglossar, si escau, i utilitzar com a ajuda per avaluar com els estats part compleixen les seves obligacions d'acord amb aquesta convenció, així com per identificar i eliminar les barreres amb què s'enfronten les persones amb discapacitat en l'exercici dels seus drets.

3. Els estats part han d'assumir la responsabilitat de difondre aquestes estadístiques i assegurar que les persones amb discapacitat i altres persones hi puguin accedir.

Article 32

Cooperació internacional

1. Els estats part reconeixen que és important la cooperació internacional i la seva promoció a l'hora de donar suport als esforços nacionals per fer efectius el propòsit i els objectius d'aquesta convenció, i hi han de prendre les mesures pertinents i efectives entre els estats i, si escau, en associació amb les organitzacions internacionals i regionals pertinents i la societat civil, en particular organitzacions de persones amb discapacitat. Entre aquestes mesures cal incloure-hi:

a) Vetllar perquè la cooperació internacional, inclosos els programes de desenvolupament internacionals, sigui inclusiva i accessible per a les persones amb discapacitat;

b) Facilitar el foment de la capacitat i donar-hi suport, fins i tot mitjançant l'intercanvi i la distribució d'informació, experiències, programes de formació i pràctiques recomanades;

c) Facilitar la cooperació en la investigació i l'accés a coneixements científics i tècnics;

d) Proporcionar, si escau, assistència apropiada, tècnica i econòmica; fins i tot facilitar l'accés a tecnologies accessibles i d'assistència, i compartir-les mitjançant la seva transferència.

Les disposicions d'aquest article s'han d'aplicar sense perjudici de les obligacions que incumbeixin a cada estat part en virtut d'aquesta convenció.

Article 33

Aplicació i seguiment nacionals

1. Els estat part, de conformitat amb el seu sistema organitzatiu, han de designar un o més organismes governamentals encarregats de les qüestions relatives a l'aplicació d'aquesta convenció i han de considerar detingudament la possibilitat d'establir o designar un mecanisme de coordinació per facilitar l'adopció de mesures sobre aquest tema en diferents sectors i a diferents nivells.

2. Els estats part, de conformitat amb els seus sistemes jurídics i administratius, han de mantenir, reforçar, designar o establir en l'àmbit nacional un marc, que constarà d'un o diversos mecanismes independents, per promoure, protegir i supervisar l'aplicació d'aquesta convenció.

Quan hagin designat o establert aquests mecanismes, els estats part hauran de tenir en compte els principis relatius a la condició jurídica i el funcionament de les institucions nacionals de protecció i promoció dels drets humans.

3. La societat civil, i en particular les persones amb discapacitat i les organitzacions que les representen, han d'estar integrades en tots els nivells del procés de seguiment i participar-hi plenament.

Article 34

Comitè sobre els drets de les persones amb discapacitat

1. S'ha de crear un comitè sobre els drets de les persones amb discapacitat (d'ara endavant "el Comitè") perquè exerceixi les funcions que s'exposen a continuació.

2. El Comitè constarà, en el moment en què entri en vigor aquesta convenció, de 12 experts. Quan la convenció obtingui altres 60 ratificacions o adhesions, la composició del Comitè s'haurà d'incrementar en 6 membres més, amb la qual cosa s'haurà d'aconseguir un màxim de 18 membres.

3. Els membres del Comitè han d'exercir les seves funcions a títol personal i han de ser persones de gran integritat moral i de competència reconeguda, i tenir experiència en els temes als quals es refereix aquesta convenció. Quan els estats part hagin designat els seus

candidats, hauran de considerar la disposició que s'enuncia en el paràgraf 3 de l'article 4 d'aquesta convenció.

4. Els membres del Comitè els han d'elegir els estats part, considerant que ha d'haver-hi una distribució geogràfica equitativa, la representació de les diferents formes de civilització i els principals ordenaments jurídics, una representació de gènere equilibrada i la participació d'experts amb discapacitat.

5. Els membres del Comitè s'han d'elegir mitjançant vot secret d'una llista de persones designades pels estats part d'entre els seus nacionals en reunions de la Conferència dels estats part. En aquestes reunions, en què dos terços dels estats part han de constituir quòrum, les persones que s'elegeixin per al Comitè hauran d'haver obtingut el major nombre de vots i una majoria absoluta de vots dels representants dels estats part presents i votants.

6. L'elecció inicial s'ha de celebrar abans que transcorrin sis mesos a partir de la data d'entrada en vigor d'aquesta convenció. Almenys quatre mesos abans de la data de cada elecció, el secretari general de les Nacions Unides ha de trametre una carta als estats part per comunicar-los que hauran de presentar els seus candidats en un termini de dos mesos. El secretari general haurà d'elaborar després una llista en què constin, per ordre alfabètic, totes les persones proposades, i també els estats part que les han designat, i la comunicarà als estats part en aquesta convenció.

7. Els membres del Comitè s'han d'elegir per un període de quatre anys. Poden ser reelegits si es presenta de nou la seva candidatura. No obstant això, el mandat de sis dels membres escollits en la primera elecció expirarà al cap de dos anys; immediatament després de la primera elecció, els noms d'aquests sis membres hauran de ser escollits a la sort pel president de la reunió a la qual es fa referència en el paràgraf 5 d'aquest article.

8. L'elecció dels altres sis membres del Comitè s'ha de fer en les eleccions ordinàries, de conformitat amb les disposicions pertinents d'aquest article.

9. Si un membre del Comitè mor, renuncia o declara que, per alguna altra causa, no pot seguir exercint les seves funcions, l'estat part que el va proposar ha de designar un altre expert que tingui les qualificacions i els requisits previstos en les disposicions pertinents d'aquest article per ocupar el lloc durant la resta del mandat.

10. El Comitè ha d'adoptar el seu propi reglament.

11. El secretari general de les Nacions Unides ha de proporcionar el personal i les instal·lacions que siguin necessaris perquè el Comitè accomplixi les seves funcions de conformitat amb aquesta convenció i n'ha de convocar la reunió inicial.

12. Amb l'aprovació de l'Assemblea General de les Nacions Unides, els membres del Comitè establert en virtut d'aquesta convenció han de percebre retribucions amb càrrec als recursos de les Nacions Unides en els termes i les condicions que l'Assemblea General decideixi, prenent en consideració la importància de les responsabilitats del Comitè.

13. Els membres del Comitè han de tenir dret a les facilitats, prerrogatives i immunitats que es concedeixen als experts que facin missions per a les Nacions Unides, d'acord amb el que es disposa en les seccions pertinents de la convenció sobre prerrogatives i immunitats de les Nacions Unides.

Article 35

Informes presentats pels estats part

1. Els estats part han de presentar al Comitè, a través del secretari general de les Nacions Unides, un informe exhaustiu sobre les mesures que hagin adoptat per complir les seves obligacions conforme a aquesta convenció i en relació amb els progressos fets sobre aquest

tema en el termini de dos anys, comptats a partir de l'entrada en vigor d'aquesta convenció en l'estat part de què es tracti.

2. Posteriorment, els estats part hauran de presentar informes almenys cada quatre anys i quan el Comitè els ho sol·liciti.

3. El Comitè ha de decidir les directrius aplicables al contingut dels informes.

4. L'estat part que hagi presentat un informe inicial exhaustiu al Comitè no haurà de repetir la informació prèviament facilitada en els seus informes posteriors. Els estats part, quan preparin informes per al Comitè, ho han de fer mitjançant un procediment obert i transparent, i han de tenir en compte el que s'estableix en el paràgraf 3 de l'article 4 d'aquesta convenció.

5. En els informes s'hi poden indicar els factors i les dificultats que afectin el grau de compliment de les obligacions concretes en virtut d'aquesta convenció.

Article 36

Consideració dels informes

1. El Comitè ha de considerar tots els informes, fer-hi els suggeriments i les recomanacions que estimi oportunes i remetre-les a l'estat part de què es tracti. Aquest pot respondre enviant al Comitè qualsevol informació que desitgi. El Comitè pot sol·licitar als estats part més informació sobre l'aplicació d'aquesta convenció.

2. Quan un estat part s'hagi demorat considerablement en la presentació d'un informe, el Comitè pot notificar-li la necessitat d'examinar l'aplicació d'aquesta convenció en aquest estat part, prenent com a base la informació fiable que es posi a disposició del Comitè, en cas que l'informe pertinent no es presenti en un termini de tres mesos des de la notificació. El Comitè ha de sol·licitar a l'estat part interessat a participar en aquest examen. En cas que l'estat part respongui presentant l'informe pertinent, caldrà aplicar el que es disposa en el paràgraf 1 d'aquest article.

3. El secretari general de les Nacions Unides ha de posar els informes a disposició de tots els estats part.

4. Els estats part han de difondre públicament els seus informes als seus països i han de facilitar que s'hi facin suggeriments i recomanacions generals.

5. El Comitè ha de transmetre, si escau, als organismes especialitzats, els fons i els programes de les Nacions Unides, així com a altres òrgans competents, els informes dels estats part per poder atendre una sol·licitud o una indicació de necessitat d'assessorament tècnic o d'assistència que constin en aquests informes, juntament amb les observacions i recomanacions del Comitè, si n'hi hagués, sobre aquestes sol·licituds o indicacions.

Article 37

Cooperació entre els estats part i el Comitè

1. Els estats part han de cooperar amb el Comitè i han d'ajudar els seus membres a complir el seu mandat.

2. En la seva relació amb els estats part, el Comitè ha de considerar els mitjans i els recursos necessaris per millorar la capacitat nacional d'aplicació d'aquesta convenció, fins i tot mitjançant la cooperació internacional.

Article 38

Relació del Comitè amb altres òrgans

A fi de fomentar l'aplicació efectiva d'aquesta convenció i d'estimular la cooperació internacional en l'àmbit que ocupa:

a) Els organismes especialitzats i altres òrgans de les Nacions Unides tenen dret a estar representats en l'examen de l'aplicació de les disposicions d'aquesta convenció que entrin dins del seu mandat. El Comitè pot sol·licitar també als organismes especialitzats i altres òrgans competents que consideri apropiats que donin assessorament especialitzat sobre l'aplicació de la convenció en els àmbits que entrin dins dels seus respectius mandats. El Comitè pot sol·licitar als organismes especialitzats i altres òrgans de les Nacions Unides que presentin informes sobre l'aplicació de la convenció en les esferes que entrin dins del seu àmbit d'activitats;

b) En exercir el seu mandat, el Comitè ha de consultar, si escau, altres òrgans pertinents instituïts en virtut de tractats internacionals de drets humans, per garantir la coherència de les seves respectives directrius de presentació d'informes, suggeriments i recomanacions generals i evitar la duplicació i la superposició de tasques en l'exercici de les seves funcions.

Article 39 **Informe del Comitè**

El Comitè ha d'informar cada dos anys a l'Assemblea General i al Consell Econòmic i Social sobre les seves activitats i pot fer suggeriments i recomanacions de caràcter general basats en l'examen dels informes i les dades rebudes dels estats part en la convenció. Aquests suggeriments i recomanacions de caràcter general s'han d'incloure en l'informe del Comitè, juntament amb els comentaris, si n'hi ha, dels estats part.

Article 40 **Conferència dels estats part**

1. Els estats part s'han de reunir periòdicament en la Conferència dels estats part per tractar de qualsevol assumpte relatiu a l'aplicació d'aquesta convenció.
2. El secretari general de les Nacions Unides ha de convocar la Conferència dels estats part en un termini no superior a sis mesos a comptar a partir de l'entrada en vigor d'aquesta convenció. Les reunions posteriors les ha de convocar el secretari general amb periodicitat biennal o quan ho decideixi la Conferència dels estats part.

Article 41 **Dipositari**

El secretari general de les Nacions Unides ha de ser el dipositari d'aquesta convenció.

Article 42 **Signatura**

Aquesta convenció la poden signar tots els estats i les organitzacions regionals d'integració a la seu de les Nacions Unides, a Nova York, a partir del 30 de març de 2007.

Article 43 **Consentiment a obligar-se**

Aquesta convenció està subjecta a la ratificació dels estats signataris i a la confirmació oficial de les organitzacions regionals d'integració signatàries. Així mateix, està oberta a l'adhesió de qualsevol estat o organització regional d'integració que no l'hagi signat.

Article 44 **Organitzacions regionals d'integració**

1. Per *organització regional d'integració* s'entendrà 'una organització constituïda per estats sobirans d'una regió determinada a la qual els seus estats membres hagin transferit competència respecte de les qüestions regides per aquesta convenció'. Aquestes organitzacions han de declarar, en els seus instruments de confirmació oficial o adhesió, el seu grau de competència pel que fa a les qüestions regides per aquesta convenció. Posteriorment, hauran d'informar al dipositari de tota modificació substancial del seu grau de competència.
2. Les referències als *estats part* d'acord amb aquesta convenció s'han d'aplicar a aquestes organitzacions dins dels límits de la seva competència.

3. Als efectes del que es disposa en el paràgraf 1 de l'article 45 i en els paràgrafs 2 i 3 de l'article 47 d'aquesta convenció, no s'ha de tenir en compte cap instrument dipositat per una organització regional d'integració.
4. Les organitzacions regionals d'integració, en assumptes de la seva competència, han d'exercir el seu dret de vot en la Conferència dels estats part, amb un nombre de vots igual al nombre dels seus estats membres que siguin parts en aquesta convenció. Aquestes organitzacions no han d'exercir el seu dret de vot si els seus estats membres exerceixen el seu, i viceversa.

Article 45

Entrada en vigor

1. Aquesta convenció entra en vigor el trentè dia a partir de la data en què hagi estat dipositat el vintè instrument de ratificació o adhesió.
2. Per cada estat i organització regional d'integració que ratifiqui la convenció, s'hi adhireixi o la confirmi oficialment una vegada que s'hagi dipositat el vintè instrument per als seus efectes, la convenció entra en vigor el trentè dia a partir de la data en què es dipositi el seu propi instrument.

Article 46

Reserves

1. No es permeten reserves incompatibles amb l'objecte i el propòsit d'aquesta convenció.
2. Les reserves es poden retirar en qualsevol moment.

Article 47

Esmenes

1. Els estats part poden proposar esmenes a aquesta convenció i presentar-les al secretari general de les Nacions Unides. Aquest comunicarà les esmenes proposades als estats part i els demanarà que li notifiquin si desitgen que es convoqui una conferència d'estats part amb la finalitat d'examinar la proposta i sotmetre-la a votació. Si dins dels quatre mesos següents a la data d'aquesta notificació almenys un terç dels estats part es declara a favor de la convocatòria, el secretari general haurà de convocar una conferència sota els auspicis de les Nacions Unides. Tota esmena adoptada per majoria de dos terços dels estats part presents i votants en la conferència l'ha d'aprovar el secretari general a l'Assemblea General de les Nacions Unides i, posteriorment, els estats part l'hauran d'acceptar.
2. Tota esmena adoptada i aprovada conforme al que es disposa en el paràgraf 1 d'aquest article entrarà en vigor el trentè dia a partir de la data en què el nombre d'instruments d'acceptació dipositats aconsegueixi els dos terços del nombre d'estats part que hi havia en la data d'adopció de l'esmena. Posteriorment, l'esmena entrarà en vigor per a tots els estats part el trentè dia a partir d'aquell en què hagués dipositat el seu propi instrument d'acceptació. Les esmenes seran vinculants exclusivament per als estats part que les hagin acceptat.
3. En cas que així ho decideixi la Conferència dels estats part per consens, les esmenes adoptades i aprovades de conformitat amb el que es disposa en el paràgraf 1 d'aquest article i que guardin relació exclusivament amb els articles 34, 38, 39 i 40, entraran en vigor per a tots els estats part el trentè dia a partir del dia en què el nombre d'instruments d'acceptació dipositats aconsegueixi els dos terços del nombre d'estats part que hi hagués en la data d'adopció de l'esmena.

Article 48

Denúncia

Els estats part poden denunciar aquesta convenció mitjançant una notificació escrita adreçada al secretari general de les Nacions Unides. La denúncia tindrà efecte un any després que el secretari general hagi rebut la notificació.

Article 49**Format accessible**

El text d'aquesta convenció s'ha de difondre en formats accessibles.

Article 50**Textos autèntics**

Els textos en àrab, xinès, espanyol, francès, anglès i rus d'aquesta convenció són igualment autèntics.

COM A TESTIMONIS DE TOT EL QUE S'HA EXPOSAT, els plenipotenciaris sotasignats, degudament autoritzats pels seus respectius governs, signen aquesta convenció.

Protocol facultatiu de la Convenció sobre els drets de les persones amb discapacitat

Els estats part acorden en aquest protocol el següent:

Article 1

1. Tot estat part en aquest protocol ("estat part") reconeix la competència del Comitè sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat ("el Comitè") per rebre i considerar les comunicacions presentades per persones o grups de persones subjectes a la seva jurisdicció que al·leguin ser víctimes d'una violació per aquest estat part de qualsevol de les disposicions de la convenció, o en nom d'aquestes persones o grups de persones.
2. El Comitè no ha de rebre cap comunicació que concerneixi un estat part en la convenció que no sigui part en aquest protocol.

Article 2

El Comitè ha de considerar inadmissible una comunicació quan:

- a) Sigui anònima;
- b) Constitueixi un abús del dret a presentar una comunicació o sigui incompatible amb les disposicions de la convenció;
- c) Es refereixi a una qüestió que ja hagi estat examinada pel Comitè o ja hagi estat o estigui sent examinada de conformitat amb un altre procediment d'investigació o arranjament internacionals;
- d) No s'hagin esgotat tots els recursos interns disponibles, tret que la tramitació d'aquests recursos es perllongui injustificadament o sigui improbable que amb aquests s'aconsegueixi un remei efectiu;
- e) Sigui manifestament infundada o estigui insuficientment substanciada, o
- f) Els fets objecte de la comunicació haguessin succeït abans de la data d'entrada en vigor d'aquest protocol per a l'estat part interessat, tret que aquests fets continuessin produint-se després d'aquesta data.

Article 3

Sense perjudici del que es disposa en l'article 2 d'aquest protocol, el Comitè ha de posar en coneixement de l'estat part, de forma confidencial, tota comunicació que rebi conformement a aquest protocol. En un termini de sis mesos, aquest estat part ha de presentar al Comitè per escrit explicacions o declaracions en què s'aclareixi la qüestió i s'indiquin les mesures correctives que hagués adoptat l'estat part, si escau.

Article 4

1. Després d'haver rebut una comunicació i abans d'arribar a una conclusió, el Comitè pot remetre en qualsevol moment a l'estat part interessat, a fi de fer-ne un examen urgent, una sol·licitud perquè adopti les mesures provisionals necessàries per evitar possibles danys irreparables a la víctima o les víctimes de la suposada violació.
2. El fet que el Comitè exerceixi les seves facultats discrecionals en virtut del paràgraf 1 d'aquest article no implicarà cap judici sobre l'admissibilitat o sobre el fons de la comunicació.

Article 5

El Comitè ha d'examinar en sessions privades les comunicacions que rebi en virtut d'aquest protocol. Després d'examinar una comunicació, el Comitè ha de fer arribar els seus suggeriments i recomanacions, si n'hi ha, a l'estat part interessat i al comunicant.

Article 6

1. Si el Comitè rep informació fidedigna que reveli que un estat part ha violat greument o sistemàticament els drets recollits en la convenció, ha de sol·licitar a aquest estat part que col·labori en l'examen de la informació i, amb aquesta finalitat, que hi presenti observacions.

2. A partir de les observacions que hagi presentat l'estat part interessat, així com tota informació fidedigna que estigui a la seva disposició, el Comitè pot encarregar a un o més dels seus membres que duguin a terme una investigació i que li presentin, amb caràcter urgent, un informe. Quan es justifiqui i amb el consentiment de l'estat part, es pot incloure en la investigació una visita al seu territori.

3. Després d'examinar les conclusions de la investigació, el Comitè les ha de transmetre a l'estat part interessat, juntament amb les observacions i recomanacions que estimi oportunes.

4. En un termini de sis mesos després de rebre les conclusions de la investigació i les observacions i recomanacions que li transmeti el Comitè, l'estat part interessat haurà de presentar les seves observacions al Comitè.

5. La investigació ha de ser de caràcter confidencial i en totes les seves etapes cal sol·licitar la col·laboració de l'estat part.

Article 7

1. El Comitè pot sol·licitar a l'estat part interessat a incloure a l'informe que ha de presentar, d'acord amb l'article 35 de la convenció, detalls sobre qualssevol mesures que hagués adoptat en resposta a una investigació efectuada segons l'article 6 d'aquest protocol.

2. Transcorregut el període de sis mesos indicat en el paràgraf 4 de l'article 6, el Comitè pot, si escau, sol·licitar a l'estat part interessat que li informi sobre qualsevol mesura adoptada com a resultat de la investigació.

Article 8

Tot estat part pot, en signar o ratificar aquest protocol, o en adherir-s'hi, declarar que no reconeix la competència del Comitè establerta en els articles 6 i 7.

Article 9

El secretari general de les Nacions Unides és el dipositari d'aquest protocol.

Article 10

Aquest protocol ha d'estar obert a la signatura de tots els estats i les organitzacions regionals d'integració signataris de la convenció a la seu de les Nacions Unides, a Nova York, a partir del 30 de març de 2007.

Article 11

Aquest protocol està subjecte a la ratificació dels estats signataris d'aquest protocol que hagin ratificat la convenció o s'hi hagin adherit. Estar subjecte a la confirmació oficial de les organitzacions regionals d'integració signatàries d'aquest protocol que hagin confirmat oficialment la convenció o s'hi hagin adherit. Estar obert a l'adhesió de qualsevol estat o organització regional d'integració que hagi ratificat la convenció, l'hagi confirmat oficialment o s'hi hagi adherit i que no hagi signat aquest protocol.

Article 12

1. Per *organització regional d'integració* s'entén 'una organització constituïda per estats sobirans d'una regió determinada a la qual els seus estats membres hagin transferit competència respecte de les qüestions regides per la convenció i aquest protocol'. Aquestes organitzacions han de declarar, en els seus instruments de confirmació oficial o adhesió, el seu grau de competència pel que fa a les qüestions regides per la convenció i aquest protocol. Posteriorment, han d'informar al dipositari de tota modificació substancial del seu grau de competència.

2. Les referències als *estats part* conformement a aquest protocol s'han d'aplicar a aquestes organitzacions dins dels límits de la seva competència.

3. A l'efecte del que es disposa en el paràgraf 1 de l'article 13 i en el paràgraf 2 de l'article 15 d'aquest protocol, no s'ha de tenir en compte cap instrument dipositat per una organització regional d'integració.

4. Les organitzacions regionals d'integració, en assumptes de la seva competència, poden exercir el seu dret de vot en la reunió dels estats part, amb un nombre de vots igual al nombre dels seus estats membres que siguin part en aquest protocol. Aquestes organitzacions no poden exercir el seu dret de vot si els seus estats membres exerceixen el seu, i viceversa.

Article 13

1. Amb subjecció a l'entrada en vigor de la convenció, aquest protocol entra en vigor el trentè dia després que s'hagi dipositat el desè instrument de ratificació o adhesió.
2. Per cada estat o organització regional d'integració que ratifiqui el protocol, el confirmi oficialment o s'hi adhereixi una vegada que hagi estat dipositat el desè instrument als seus efectes, el protocol entrarà en vigor el trentè dia a partir de la data en què hagi estat dipositat el seu propi instrument.

Article 14

1. No es permeten reserves incompatibles amb l'objecte i el propòsit d'aquest protocol.
2. Les reserves es poden retirar en qualsevol moment.

Article 15

1. Tot estat part pot proposar una esmena a aquest protocol i presentar-la al secretari general de les Nacions Unides. El secretari general ha de comunicar l'esmena proposada als estats part i demanar-los que li notifiquin si desitgen que es convoqui una conferència d'estats part amb la finalitat d'examinar la proposta i sotmetre-la a votació. Si dins dels quatre mesos següents a la data d'aquesta notificació almenys un terç dels estats part es declara a favor de tal convocatòria, el secretari general haurà de convocar una conferència sota els auspicis de les Nacions Unides. Tota esmena adoptada per majoria de dos terços dels estats part presents i votants en la conferència l'ha d'aprovar el secretari general a l'Assemblea General de les Nacions Unides i, posteriorment, els estats part l'han d'acceptar.

2. Les esmenes adoptades i aprovades conforme al que es disposa en el paràgraf 1 d'aquest article entre en vigor el trentè dia a partir de la data en què el nombre d'instruments d'acceptació dipositats aconseguixi els dos terços del nombre d'estats part que hi hagués en la data d'adopció de l'esmena. Posteriorment, les esmenes entren en vigor per a tot estat part el trentè dia a partir d'aquell en què haguessin dipositat el seu propi instrument d'acceptació. Les esmenes són vinculants exclusivament per als estats part que les hagin acceptat.

Article 16

Els estats part poden denunciar aquest protocol mitjançant la notificació escrita adreçada al secretari general de les Nacions Unides. La denúncia tindrà efecte un any després que el secretari general hagi rebut la notificació.

Article 17

El text d'aquest protocol s'ha de difondre en formats accessibles.

Article 18

Els textos en àrab, xinès, espanyol, francès, anglès i rus d'aquest protocol són igualment autèntics.

COM A TESTIMONIS DEL QUE S'HA EXPOSAT, els plenipotenciaris sotasignats, degudament autoritzats pels seus respectius governs, signen aquest protocol.